

СТІННЕС ЩЕ ДУЖЕ ХОРИЙ

БЕРЛІН, 24. марта. — Німецький мільярдер Гуго Стіннес перебуває операцію в санаторії в Груневальді під Берліном. Означає він ще дуже хорий і мусить там остатись під опікою лікарів.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1879

Weekend edition published at 43 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕПЛАТ:	
Three months a copy		Полугодовое число три цента	
One year	\$ 7.00	На рік	\$ 7.00
Five months	\$ 3.75	На пів року	\$ 3.75
Three months	\$ 2.00	На три місяці	\$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Україні	В Україні
One year	\$10.00	На рік	\$10.00
Five months	\$ 5.00	На пів року	\$ 5.00
Three months	\$ 2.75	На три місяці	\$ 2.75

За кожну зміну адреси налягає 10 центів.

За оголошеннях редакция не відповідає.

В Канаді налягає вислати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
В Україні "Свобода": 498 Montgomery, Тел. У. Н. Союз: 1838 Montgomery.
Адрес: "СВОБОДА", 63 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКАНСЬКІ РОБІТНИКИ І ІМІГРАЦІЯ.

Постановлення місячника "Американ Федерейшенст" принесли статтю Самуеля Гомпера про імміграційне питання. З огляду на те, що "Американ Федерейшенст" є офіційним органом Американської Федерації Праці, а Гомпер є головою, то ця стаття може вважатися у великій мірі офіційним голосом цієї великої організації. Стаття виразно і писана з тим наміром, щоб дати вислів офіційному поглядові союзу американських юній. Погляди статті є немовби погляди близько 5 мільйонів робітників, організованих у Федерацію Праці, які з таким же бажанням числяться конгрес, що тепер зазначається над новим імміграційним законом.

Коротко збавши се становище, воно протиставляє об'єктивно імміграційні обмеження, а стоїть за як найдалішим їх розширенням. Для сього становища Американська Федерація Праці наводить довгий ряд аргументів. Мески ними є старий, від ужитку як майже сповісний аргумент американізації. Мовляв, коли пускати в Європу нових іммігрантів, то їх найде сюди стільки, що їх Америка не потягне переробити на Американця. Аргументу сього вживали досі заобличні рішні патріотичні товариства та люди, патріотичні в розумінню шумного пустомелства. Се був аргумент рішних політиків, які таким баченням показували свої безсонну журбу за баченням Америки, та всім даючи, що хочуть заробляти шпигунство за "небезпечними елементами серед чужинців", і тому давню стрітку його в органі робітничої організації, як саме матеріал нападів від тих заводських патріотів та шпигів.

Переживши в своїй ролі пережити вже другий аргумент Федерації Праці наводить далі вже і свої, питомо юнійні аргументи. Мовляв, колиб отворити широко границі країн, тоді сюди найшвидше стільки нових іммігрантів, що се відбилося б дуже некорисно на Америці. Наперед, подешевіла праця, бо нові робітники не знають умов американського життя та далися визискувати американським фабрикантам. Виходило б з того, що нема в світі такого розумного робітника, як родивий Американець. Тимчасом власне іммігранти думають про те, щоб бути велику робітничу свідомість Америка та сама низька, як Гомпер думає про свідомість нових іммігрантів. По правді, і один і другий погляд є недовір до чужинців, яке кожда думаюча людина повинна виникнути собі з голови. Свідомість се не виключно примета Америка і в Європі. Є там і тут свідомі і невідомі люди. Є невідомі серед іммігрантів, які є вони серед родивих Американців, і тому свідомість нашілювати можна не через замикання імміграції або викладання родивих Американців, а просто через нашілювання свідомості. Се Американська Федерація Праці повинна сказати собі твердо, не дурячи себе якоюсь свідомістю Американців.

Мовить далі Гомпер, що навала іммігрантів грозить Зауценням Держави політично. Мовляв, в Європі нема тепер політичного порядку. Мовляв, кождий іммігрант, що сюди прийде, принесе сюди в своїй душі зарази політичного неладу та перешить їх на американський ґрунт. В Америці може завестися революція, анархія, війни, — зовсім як в Європі. На далі, в Америці неладу заводити не треба, бо тут вже досить є американського неладу, зробленого самими родивими Американцями. Від рішних нафтових, мушкетерських і других скандалів, в яких всі герої майже без винку родивий Американці, як думно, а тут Гомпер говорить про небезпеку від іммігрантів. Зрештою, чи можна сподіватися якої небезпеки від чоловіка, що втіч перед тою небезпечкою до Америки? Чи можна боїтися більшешому від чоловіка, що від більшешому побижить аж за море? Чи можна боїтися небезпеки насаджування польських урядових порядків в Україні, що перед сими порядками втече до Америки? Або хочи се був Полья, то чи боятися є можливість, що він чинячиох від польських порядків за десятих мере, тут їх буде заводити?

Та се одні цікаві в аргументації Гомпера. Гомпер, видно, і самий бачить, що великої "небезпеки" для відкриття границь Зауценних Держав для імміграції нема. Отворення границь тепер пронос не є питанням для Америки. Американські політики сварилися за те, що його, а за те, що пускати людину після пересіли з 1910 року, чи після 1890 року, себто чи пускати людину з історії та полуденної Європи, чи може обмежувати після можливості імміграцію до тих дологотворих блявців з північної Європи, що мають мати такі великі таланти до поступу. Якраз про се Гомпер і ні словом не згадує. Він боїється проти старих дум, яких він самий з трубу воскресив, але не вважає своїм обов'язком сказати слова проти сього нового, нібито вченого погляду про висість північної раси. Від представника капіталістичної преси не можна сподіватися нічого нічого, але від офіційного органу союзу робітничих юній можна ждати відважного протесту проти нового наукового глумбу.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ.
НЕ ТРАТЯТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧИТЕСЯ В У. Н. СО-
ЮЗІ СЕЯЧАС. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЯ БЕЗ
ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ.

ЗОВНІШНІ ВИГЛЯДИ.

Макдонелда і автономія Східної Галичини. — Чеське Слово"
Я справа Бесарабова."
(Від спеціального кореспондента "Свободи").

Опійшились на молоці, ми по-
чили думати й на вою. Не о-
сигнувши свого на форумі, "ве-
ликий" політичний мислитель, у-
дизінацію й зовсім махнули ру-
кою на ту політику. Як кождий
країстай, се також помилка.

"Велика" політика істнує, і з
нею треба числитися.
У кождий раз є фактом, що
та "велика" політика се чи-
тається з нами. Українське пи-
тання в цілім своїм обсягу, як
проблема визволення й уде-
ржавлення 40 мільйонного на-
роду, перестало для не істнувати.

Але окремі українські пита-
ння раз-раз поновно звертають
на себе її увагу.

Особливу увагу звертає на
себе останніми часами справа—
Східної Галичини. Доводиться
зробити пазу перед тим сло-
вом, бо численні розчарування
зробили нас неюймовими й скеп-
тичними. Але тим не менше
се так. Проблема Східної
Галичини, найбільш пачува й
доцільна з всіх українських
проблем, все не хоче піти з без-
віття і все, як нечиста совість,
тривожить спокійний сон єро-
пейських державних мужів.

Можливо, що якраз ця справа
вже знов вийшла з-під впливу
з європейських політиків до
Польщі. Та що з того? Добрий
адвокат уже старіється
викликати антагонізм суду до
протиліжної сторони. Й коли
покинути пошистість, то він у-
важає процес наповнювати витри-
маним. Значить, це не абий-який
аут.

Нагоду до цих міркувань да-
ють далі події з останніх тиж-
нів. Се виступ Макдонелда в
справі автономії Східної
Галичини. Як повідомляв
варшавський "Пшегловне Ве-
черні", у польських союзових
кругах викликає велике зане-
покоєння звистка, що англій-
ський міністер-президент Мак-
донелда підчас своєї останньої
розмови з польським амба-
сатором Скірмунтом указав на
конечну необхідність перемі-
ни даної союймової постанови
про улаженню автономії Східної
Галичини.

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

Коли по відомій промові
Гендерсона Скірмунт розпові-
в до Макдонелда й став його
грозити, що польський уряд
буде змушений податися до де-
мисії, що Англія висловить
за перегляд мирових дого-
ворів, то очевидна річ, що Мак-
донелда нічого іншого не міг
зробити, як нагадати Скірмун-
тові про Східну Галичину/Це
була блискавка відповіди. Вона
вразила перетверділа польського
амбасатора й так на нього
вплинула, що він негайно по-
встав до Варшави, щоб особи-
сто про це повідомити уряд. А
що нема нічого тайного, що не
стало б явним, то за кілька днів
вийшла б і ця таємниця, і звід-
си, — "велике занепокоєння в
союзових кругах".

Чи була Макдонелда завва
виконанням його обобови
грозити чи тільки ловили шха-
матовим ходом — хто не
дасть відповіди? Але в світі
цього факту наше знеохоче-
ння до "великої" політики
всіма виглядає трохи неясним.

Друга подія — це виступ
"Чеського Слова" у справі без-
платної жертви ляхського са-
дизму Ольги Бесарабова. "Че-
ське Слово" є органом чеської
соціал-демократичної партії й
разом з тим органом чеського
міністра закордонних справ
д-ра Бенеша. Перед тижнем у
свій органі була вищена велика
стаття п. н. "Переслідування
Української політики". Стаття
була спеціально присвячена
справі Бесарабової, причім
справу освітлено не за польсь-
кими, а за українськими же-
релами. Наприкінці було сказа-
но:

"Подобні трагедії, ганебні для
європейської культури й для
держав, в якій вони відгра-
джені, не повинні повторити
безсладно. Коли нема нішого
факту, який міг би тут внести
справедливий розсуд, то спра-
ва повинна бути поручена
перед Союзом Народів".

Знова й тут не можна з пев-
ністю сказати, чи те тільки
дипломатична погроза на польсь-
ку адресу перед остаточним
вирішенням справи Яворини —
чи маємо тут до діла з проявом
ображеного морального са-
мочуття, на яким кождий цюсь
будувати. Але й цей факт, як
би його не туманити, все-таки
наводить на думку, що укра-
їнська справа є дуже гостро
перборюю в своїй ратонній від-
разі до "високої" політики.

Прага, 11. березня.

Радянини.

Накінче треба зазначити
характеристичне становище
польських учених кругів. Це
становище є зовсім протилеж-
ним до того, яке займали ко-
лись у царській Росії російські
учені круги.

Коли з початком світової
війни царський уряд почав за-
взято переслідувати всі украї-
нські культурні установи, то
російська Академія Наук в Пе-
тербурзі виступила остро про-
ти таких переслідувань в окре-
мому опублікованому меморіалі.
А коли в 1918 р. повстала рос-
ійська Академія Наук в Києві,
то російська Академія Наук
відкоментувала до неї всі
свої членів України, а заступ-
ник голови тої останньої
акад. Вернадський став голо-
вою української Академії Наук.
А як заховували польські у-
чнені в Україні? Дотепер всі
вчені/мовчави, а заступник їх
проф. др. Глобінський як
польський міністер освіти вдав
в осені 1923 р. розпорядку, на
основі якого всі українські
професори, що є на державній
службі, будуть звільнені з по-
сад за те, що працюють на ук-
раїнському університеті, а про-
фесори, політичні іммігранти,
з Наддніпрянської України бу-
дуть виділені за те саме поса-
ме між польської держави".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

У правдивості цієї звистки не-
ма підстави сумніватися. Мак-
донелда має повну власть на
іншими європейськими політи-
ками, що він дійсно знає
східну Європу. Він має ще дру-
гу перевагу, що в своїй полі-
тиці він додержується певних
ліній. Це ліній, яких не пору-
шав нісав дуже неміди для
Польщі статті й спеціально
вказував на нормальне поло-
ження на т. зв. "східних кре-
сах".

ЩЕ ПРО МАГІТМУ ГАНДІ

Магітма, велика душа, про-
мовляла до серцевої триста міль-
йонів людей і пробудила міс-
яного величчя — Індію. З
уст до уст і від серця до серця,
летить по Індії йма Ганді. Да-
вняють мільйони Індійців гла-
дять сьогодня на Ганді, як на
свого пророка, свого наро-
догового вождя. З кожним днем
збільшується число його при-
хильників.

Мала постава, дрібне майже
жіноче лице, ніжні черти. У
щому бронзовому лиці все є
ніжне і м'яке. Великі чорні очі
глядають у далеку будучину. В
його очі відгукується все рі-
шучість чоловіка, який ві-
рить, бачить безмежний видо-
круг його духа.

Моганде Карамчанд Ганді,
якого Індійці прозвали Магіт-
мою — великим духом —
народився 2. жовтня 1869 р.
Походить із поважної семі,
котрої члени були й першими
міністрами в індійських князів-
ств. Як багату молодих Індійців,
пійшов Ганді за волею своїх
батьків на студії до Лондона.
Вони хотіли зробити з нього
одного з цих дорослих ситуючих
адміністративних урядовців у
Індії. Такі урядовці то необи-
чайні пані на провінції й мають
славе ім'я. Коли молодий Ганді
дівлявся до Лондона, мусу
обіймати своєї нощі, що не ма-
ти ніяких взаємин із ніякою
жінкою в Європі. Ганді доде-
ржав свою обітницю. Вичуни
право й вернувся у Індію.

Європейська культура за-
вляла його велим. Віддав
пильно студіюванню її. Вже
тоді найбільше цікавився ві-
рою і любов'ю християнства.
Це чисте християнство, яке міс-
титься у Христовій науці. Пе-
редусім "проповідь на горі"
зробила на Ганді величезне
враження. Головною основою
реаліти Ганді було: "Не против-
ся, а владьтись то тебе і
праве лице, настав йому й мі-
лів. Любуй своїх ворогів і любі-
ся з них, котрі вас пересліду-
ють". Цей принцип присвоє-
ся Ганді, ідентифікував з
принципом Толстого. Ганді пере-
сувався з Толстим. І зробив
Ганді найбільшим послем Хри-
стової любові. Цей принцип
ростав у нього, встали у ду-
ховному Багавадгіті (Піснь
Божества, часті VI. книги Ма-
габарати), która пробудила
принцип Христа. Сильно впли-
нув й твір Толстого "царство
Боже внутрі нас".

Одначе то була лише фільо-
софія основа Гандієвого ви-
ступу. Головним мотивом бу-
терпіння Індійців. Головно в
Рюганісбергу (в Півд. Африці)
де Ганді зачав свою адвокатсь-
ку практику, переживав із
індійською еміграцією — котра
була тут численна — найстраш-
ніший терпіння. Індійців ува-
жали за людей гірших від Інді-
ян. Ганді ставав отвором в
обороні гноблених Індійців. За
це азиали його кілька разів
тут дозріла в ньому ця вели-
чезна, невисловлена постава,
боронити пасивно резистенцію
(спротив). А ці тиха пасивна
реакція перемінлялася в загаль-
ну боротьбу, яку Ганді переніс
у саму Індію з гаслом: "non-
cooperation".

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-
муді і багавадгіті. Це Бог
Правди й Любови. Не може
погорджувати Англією і я-
ким іншим чоловіком. Я писав
і говорив багато проти англій-
ських інституцій, головнов
Індіях. Так робити й далі
поки життям. Не вважаємо
можливим судити системи, осуд-
жувати людину. Так робити.
Моя віра каже мені, любий
Году — чоловіка як себе само-
го".

Цей Ганді — як звисно — був
зауважений на шість літ взи-
нці.

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-
муді і багавадгіті. Це Бог
Правди й Любови. Не може
погорджувати Англією і я-
ким іншим чоловіком. Я писав
і говорив багато проти англій-
ських інституцій, головнов
Індіях. Так робити й далі
поки життям. Не вважаємо
можливим судити системи, осуд-
жувати людину. Так робити.
Моя віра каже мені, любий
Году — чоловіка як себе само-
го".

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-
муді і багавадгіті. Це Бог
Правди й Любови. Не може
погорджувати Англією і я-
ким іншим чоловіком. Я писав
і говорив багато проти англій-
ських інституцій, головнов
Індіях. Так робити й далі
поки життям. Не вважаємо
можливим судити системи, осуд-
жувати людину. Так робити.
Моя віра каже мені, любий
Году — чоловіка як себе само-
го".

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-
муді і багавадгіті. Це Бог
Правди й Любови. Не може
погорджувати Англією і я-
ким іншим чоловіком. Я писав
і говорив багато проти англій-
ських інституцій, головнов
Індіях. Так робити й далі
поки життям. Не вважаємо
можливим судити системи, осуд-
жувати людину. Так робити.
Моя віра каже мені, любий
Году — чоловіка як себе само-
го".

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-
муді і багавадгіті. Це Бог
Правди й Любови. Не може
погорджувати Англією і я-
ким іншим чоловіком. Я писав
і говорив багато проти англій-
ських інституцій, головнов
Індіях. Так робити й далі
поки життям. Не вважаємо
можливим судити системи, осуд-
жувати людину. Так робити.
Моя віра каже мені, любий
Году — чоловіка як себе само-
го".

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-
муді і багавадгіті. Це Бог
Правди й Любови. Не може
погорджувати Англією і я-
ким іншим чоловіком. Я писав
і говорив багато проти англій-
ських інституцій, головнов
Індіях. Так робити й далі
поки життям. Не вважаємо
можливим судити системи, осуд-
жувати людину. Так робити.
Моя віра каже мені, любий
Году — чоловіка як себе само-
го".

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-
муді і багавадгіті. Це Бог
Правди й Любови. Не може
погорджувати Англією і я-
ким іншим чоловіком. Я писав
і говорив багато проти англій-
ських інституцій, головнов
Індіях. Так робити й далі
поки життям. Не вважаємо
можливим судити системи, осуд-
жувати людину. Так робити.
Моя віра каже мені, любий
Году — чоловіка як себе само-
го".

Ганді каже: "Маємо лише од-
ного Бога, якого находимо в
корані, біблій, Зент Авесті, та-

ЗАХОДОМ УКР. ГР. КАТ. ПАРОХІ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ
В ДЖЕРСІ СІТІ, Н. Д.Ж.
відограє Співацьке Товариство Ім. М. Лисенка
В СУБОТУ, ДНЯ 29. МАРТА 1924
В WHITE EAGLE HALL,
335-337 Newark Avenue, Jersey City, N. J.

"ЦАРИЦІНІ ЧЕРЕВИЧКИ"
народна українська комедія в 5-х актах як написав Волод. Лерюрука
(після славної повістки М. Гоголя "Рудина Ніч")
Рекісер і діржімент п. А. Гега. — Початок точно о год. 7.30 веч.
Перворядні місця \$1.00; другорядні 75 ц.; Галерія 50 ц.
Вступ для дітей 15 центів.

Є це дійсно зайвлячка і гарно оброблена комедія переплетана соловинськими піснями, парубочий та жіночий турботи хорони в які вміє чимало 30 осіб.

Са комедія, написана вистегаданим автором, відійти не пораз першій баче виставлена в Джерсі Сіті і околиці.

ПОЗІР! Пасейк, Каліфтон, Патерсон, Гарфілд, Валінгфорд і пр.
ЛІГА АМЕР. ГОРОЖАН УКР. ПОХОДЖЕННЯ З НЮ ЙОРКУ
відограє параз першій в Пасейку

ПОВСТАНЦІ
трагедія в 5-ох актах зі сучасного життя українського народу в Галичині.
В СУБОТУ, ДНЯ 29. МАРТА 1924
В ШКОЛІ СВ. НИКОЛАЯ, 212 ПРЕЗІДЕНТ СІТІ, ПАССАРИК.

Початок о годині 7.30 вечером точно. ВСТУП: 75 і 55 центів, діти шкільні 25 ц.
— Шкула відограє починати сцену. —
Запрошаєсь всіх до численної участі.

Ліга Амер. Горожан.

Мало багато різного роду бізнесу, дома і фарми по приступних цінах на до спрощає. Виробляють позичку, робота всьому віді і контракти. Аскурую від огню дома, мебелі, автомобілі і т. п. Вскі правні поради і інформації улавно безплатно.

WALTER KOSTETSKI,
Notary Public, Business and Real Estate Broker
4309 GERMANTOWN AVENUE, PHILADELPHIA, PA.

ЧИТАТЕ УКРАЇНСЬКІ НІЖНИКИ І ГАЗЕТИ БО
ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА
— СЕ СИЛА. — ПИШИТЬ ПО НАЙНОВІШІЙ ЦІННИЙ
НИЖНИК.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЯ.
І. том.
СПОГАДИ.
XI. (1897—1899).

Загальна Українська Організація. — О. Кониський. — П. Жителський. — М. Лисенко. — Продаж землі в Перешорі і купівля Кононіки.

Літом, 1897 року, коли я мене в Перешорі говорив М. Ф. Комар, несподівано приїхав до мене О. Я. Кониський, відомий письменник та український громадський діяч, який з моєю тоді ще студентом, С. О. Ефремовим. Вони обидва завітали до мене через Одесу до Криму і заїхали до мене, щоб приїхати мене до Всеукраїнської Загальної Організації, яку задукували організувати Кониський з В. Б. Антоновичем. Він розказав нам з Комарем, що вони думають організувати в одну громаду всіх свідомих українців порозкидані на всьому просторі російського царства і з тою метою порозкидані в різних сторонах агентів-емісарів, яким дали адреси і рекомендації до відомих їм українців, запрохуючи всіх на установчий з'їзд, який має відбутися у вересні в Київі і прохуючи нам проект уставу цієї організації. (На жаль мене у мене того уставу, та сумніваюся, чи є він у кого не бують).

Вислухавши устав, я звернув увагу на те, що ця організація може внести дезорганізацію в існуючі поведки громади, бо складається з поодиноких членів, а тим часом багато українців має належати до громад; то краще було б вивторити організацію з існуючих вже громад і поділити, щоб у всіх билих містах українців свідомих українців організувати в громади і тоді скликати вже на з'їзд делегатів від громад. І Комар і Ефремов щодом згадувалися зі мною, але Кониський доводив, що багато свідомих поодиноких українців, які відповіли на це, що громадська можна признати за правотворчі, коли вони мають хоч по три члени; що поодинокі особи з близьких міст можуть складати повний громадський з'їзд, бо скільки разів на рік з'їздилися, або хоч для вибора делегата на з'їзд, а потім після з'їзду для вислухання справоздання і т. д. То відіажи Кониського, Комарського, ініціатора

3 ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Заінтересоване Україною. — Налою ширя промова.

Останній випуск німецького видавництва "Sueddeutsche Monatshefte", в цілому посвячений питанню німецько-українських взаємин. На чолі випуску фігурує загальний нарис: "Україна і будуччина Німеччини".

На цілість цього випуску складається цілий ряд статей різних письменників. Так, д-р М. Шпан, професор київського університету, пише про літнісництво Німеччини в середній Європі, відомий нашим читачам знавць Україну д-р Т. Рорбах говорить про Україну як європейську країну, д-р Г. Майсінгер займається німецькими інтересами на Україні, Вернер Браухт остерігає перед відходу Росії Хелосовачиною, ген. Гавсгофер займається питанням тав. Евразії, т. з. Європи і Азії як цілості, а д-р Адольф Лір розглядає питання, чи Україна є батьківщиною нідо-германів.

Д-р Т. Рорбах пише: "Хто знає Україну і українство, той ні на хвилю не по паде в помилку, щоби думати, що Східна Європа колисьбуде в будуччині може знову стопитися в одну величезну державу, як це було в XIX ст. Ті 40 мільйонів українців під пануванням Осовітів і Польщі творять однорідну цілість і національну єдність. Але Польща, ні Москва не є державними творами, які в теперішній по статі заповідали би трітку будучини. В інтересі Сходу і Німеччини є, щоби Східна Європа не творила одної сивою однією державою, аби тільки ширя, більших і менших держав, яких національні цілі і змагання взаємно рівноважали би і частинно їхній рівнобіжності з ні-

мецькими... Україна є ворогом Польщі, а Польща є шулюком, що жре німецькі тіла..."

"Кожне слово — додає він себе по Саронські — є гідне того, щоби над ним задуматися, надуматися, склупити волю. В такому докладному розгляді не важко було ствердити, виразу, скільки в тих висновках про 40 м. український народ є правди, а скільки бажань".

Дальше в статті Вернера Браухта говориться про намагає Чехо-Словаччини відбудувати Росію. Чехи пригортають до себе не тільки Москалів і Білорусинів, але голову України, а тимчасом Німці в повенних часах поведилися з українськими інтелектуальними, як з чужинцями, тим чиним висловуючи в них нехтіть до Німців.

Редакція "Sueddeutsche Monatshefte", на вступі до статей зазначає:

"Завітайся нам, що є на часі, щоби українську справу вжити в коло політичного чуття Німців. Вправді ми ще не дали собі ради з власною хоробою. Але надійде день, коли Німеччина на шматки персяв європейський кайдаки. Тоді повинні ми знати всі шляхи до будуччини, щоби йти властивою дорогою".

ЧИ ЖИЛИ НА ЗЕМЛІ ВЕЛИКАНИ?

Над цим питанням вони сперечаються вже більше разів, антропологічними собі головами, коли вони колись великого савця вилизали за кістками першого чоловіка. Тоді наука мусіла справити похибок. Були такі вчені, котрі говорили, що перші люди були високі на 40 метрів, а потім росли все

менше, як вкінці осталися такі як є сьогодні. Деякі ж обставини хотіли приписати релігії й завяляли, що після того, як Христос прийшов на землю, величина людей не була вже більше меншати. "Ле етюд біологік" пишуть, що великаса будова тіла богот загинувших і тепер іще живих сотворіть значно змінилася, як вкінці величина чоловіка стала майже одна, окернена. Величина ж тепер вивер народнової або поетичної уяви (фантасії). Треба би лише сконстатувати — лише згадати часились — де зачинається великаса будова, а що є правильна величина? Все було дуже великі чоловіки й жінки, а люди оного народу і пересічно більші як друге. Так у головному доде ковтої раси низші як кавказької, японської, Ескімос майже самі низші люди. В Європі пересічно найвищі є Москалі, середньої величини є мешканці Середньої Європи, а низші люди на півдні. Карлики й великани є між чорними. Завітайся, доказано, що найбільше 5 міль Пататонців, мешканців Огністої Землі. Поодинокі люди, висні як на два метри, були все і майже в кожному народі, але народа з такими великанів нема і ніколи не було.

БІГМЕ.

Батько: Не бігайме Івасю, бо то гріх.

Син: Але гріх?!

Батько: Бігме, що гріх!

без ріжнці віку і світогляду і наприклад. Ще коли я приїхав 1881 року до Києва в перший раз, то й тоді вже Лисенко був найпопулярнішою людиною в Україні, не тільки серед свідомих українців, а взагалі серед українського населення, як артист-музикант, який часто уряджував концерти з своїм аматорським студентським оркестром, бо за часів Лорис-Мелікова, дозволено було, в супереч законів 76 року, співати публічно і навіть уряджувати українські вистави на сцені. А серед українського віку він був безперечно іх лідером і ласку від сценічного, в його помешканні збиралась українська студентська гуртка, і то прїзидио до Києва з провінції, то перш усього вважався до Лисенка, де він знаходився, найбільше цікавився, доводився про все, що діялось в українських сферах не тільки в Києві, а й всієї України, бо Лисенко був раз-у-раз в курсі всіх справ українських на всьому просторі землі української, доводився про них від прїзрижків. Він здавна був членом Київської Старої Громади і належав у ній до тих українців, а не "українофілів", які не були раз-у-раз з Антоновичем у найбільших відносинах. Коли почалися заходи ко до заснування Загальної Організації, то Лисенко прийняв у них найбаччу участь віддаючи їм все своє душею і напосідався, щоб і старі громадяне увійшли в організацію. Але останні в більшості поставилися до неї з недовіром а декотрі то й негативно, що страшенно обурювало Лисенка; він дорікав їм за заскорювачі, консерватизм і боязнь всякого поступу в українському руху. Сам Лисенко був справді дуже чутливий і спонуканий до того, що могло оживити справу відродження України в який би то не було еспері, хоч би й зовсім його чужий і невідповідальний його владі: так вважався до заснування загальної організації, до Франка та Павлика і до організації інших радикальних партій. Потім, коли я переїхав до Києва, і мало не щодня бачувався з ним, пізнав його близьке, що вусе душею полюбив цього незбагнотного благородного (шляхотного) українського "дорозу" і "дорозу" натураліста, що перші загальні збори Всеукраїнської Організації вибрав Лисенка на свого почесного члена і він, майже до самої смерті своєї, брав у справах організації найбільшу участь і був у ній одним з найбільших членів, але про се мова буде далі.

ПОДРОЗУЮЧИ.

Пан: Чому ти не збудив мене в 7 годин, так як і тої казав?

Слуга: Та бо, прошу пана, пін не дзвонили на мене, тай я не знав чи йти будити, чи ні.

ПОДРОЗУЮЧИ.

В кожній українській хаті повинна находитись "часовина" "Свобода".

ДАРОМ!

СЕЙ 8 КВАРТОВИЙ ГОРШОК

ЗА 135 ЗНАЧКІВ З

STAR і MAGNOLIA МОЛОКА

Він дістанет повну вартість грошей лишень коли купує наші вироби Згушеного Молока бо се є знак шадження грошей як також добра якості. Горшок який бачите на пошівній ілюстрації є лишень одним з багатьох цінних премій які Ви можете дістати шадячи значки з наших бланшків. Сей горшок є роблений з тижного металю і має накривку до ручник по бонках. Ми пропонуємо Вам познати значки з наших виробами бо знаємо, що Ви потрібуєте сего рода горшки.

СПЕЦІАЛЬНА ОФЕРТА

Коли вживаєте купон в сім оголошенні і підете з ним до найбільшого преїмового скляну, як інше вказано або приїдете його до нас, одержите ілюстровану Преїмову Листу та Спеціальну Преїмову Карту, яка буде варті 10 хароних значків. Лишень одна така преїмова карта буде прийнята на коштування 40 або більше значків. Будь-хто з наших Преїмових Скляніх значків свою карту приїди на одержання Вами значками з бланшків. Коли у Вас місцевості нема скляну до можна виміняти її значки і Спеціальну Преїмову Карту, приїдьте до нас враз з купонем прїзначений в ілюстрованій Преїмовій Листі а ми відімо Вам що прїмо до нас і одержимо.

NEW YORK CITY, N. Y.	LONG ISLAND CITY
44 Hudson Street near Duane Street	44 Jackson Avenue near 4th Street
434 West 42nd Street near Ninth Avenue	JERSEY CITY, N. J.
1427 Third Avenue near 80th Street	300 Grove Street near Newark Avenue
61 East 125th Street near Madison Avenue	584 Summit Avenue near Newark Avenue
578 Courtland Avenue near 150th Street, Bronx	NEWARK, N. J.
570 Atlantic N. Y.	22 Warren Street near Washington Street
2 Sumner Avenue near Broadway	BAYONNE, N. J.
	325 Broadway near 15th Street

Ми запрошуємо Вас також відіати такі скляні, чи з значками чи без них, та одержати шир склад різнор гарних премій які можете набути разом з значком.

КУПОН
Borden's Premium Co., Inc., 44 Hudson St., N. Y. C.
March 26, 1924
Сей купон мусить бути використаний протягом 15 днів від початку дати на Спеціальну Преїмову Карту.

ІМЯ _____ Ч. 4
АДРЕСА _____ Ukrainian

МІЖ ПРИЯТЕЛЯМИ.

I: Чому ти все так теши і пєш?
II: Ой друже! Мене мама відмерла дуже скоро і я голодував на пилі. Від тої як так призначився до фляшки, що що з неї навіть горілку.

МІЖ КУМАМИ.

I: Кумонько, позичте мені трохи соли.
II: Не маю серденько, вишла мене.
III: Ага! А в вас що за господарство, що навіть соли не маєте!

ПОДРОЗУЮЧИ.

Пан: Чому ти не збудив мене в 7 годин, так як і тої казав?

Слуга: Та бо, прошу пана, пін не дзвонили на мене, тай я не знав чи йти будити, чи ні.

ПОДРОЗУЮЧИ.

В кожній українській хаті повинна находитись "часовина" "Свобода".

**ВЕД КОРЧИ
ОЗДІВНИК**

ВІСЬМА, Массачусетс,
TRUST, MASS.

(Ще) в до-
вільно своєму ро-
зумі, сім'я, а не
сестри (sisters),
(teachers), не
ті, корч оздів-
ник, виноградні
плем'я, а не
с. Виснаєсь
козаків відізна-
ти, а не корч
не приймає-
ти до друти. Усі
вони чужі, а не
наслідують.

Всі як сякати,
не об'єднати
покинуту
на ково-

леустрій, який би сприяв ко-
лективізації сільського господа-
рства. В своїх постановах
кооперативні установи, зокре-
мості Женіна комуналізму викона-
ли всі заповіді Ліна. Також у-
хвалено конференції, щоби
кооператива були прислухували-
ся до потреб села. В справі
сільсько-господарської коопера-
ції було ухвалено, щоби всі
радянські установи та громад-
ські організації на селі допо-
магали кооператив, бо коопера-
ція є ступінь до соціалізму, як
сказав Ліна.

Делегатами було також ухва-
лено звернутися до Губуком та
Губинкомом, щоби вони чати-
сти улаштували такі сели-
ські конференції на місцях,
щоби делегати-селяни могли би
обміркувати всі питання
сільсько-господарської коопера-
ції.

Ф. Р. І. ОРЕКСИНСЬКИЙ

БЮРО ШІНКАРТО
111-115 E. 7th Street, New York City

Знайди в тушійшій околиці нія
всіх гроші до Галиччини
в інших містах світа тільки
в Європі.

ПРОДАЖ ШІНКАРТИ
на навініні та виграти кораблі по
ціоту комуністичній лінійі понагає
при доставленні документів
Сприндуючі родили з криво
і прокуду не потрібні докумен-
ти, інакше.

ВИДЛИ НОТАРІАЛІНИ
на провідом правника, виробляє
сі документи, як конкрати, про-
моцїони, посередничі докумен-
ти, кривоночі, перепрокудує
спри, інакше і табурати.
Неспорнімих і табурат.
Неспорнімих і табурат.
І провадляє
домів, долів, фари і штори.
По інформації годітати до
Ф. Р. І. ОРЕКСИНСЬКИЙ

111-115 E. 7th St., New York City

Майже бугарку нія розуми-
не знаєтє хвиля, коли буде
потрібна. До наудати у апи-
ночі до 170 год.

F. AD. RICHTER & CO.,
104-114 St. 4th Street,
Brooklyn, N. Y.

ВАСИЛІЙ І МАРИЯ МУЗІКА
Українські потреби

Всі приїжджі в столиці сторони
до міста або околиці несе-
ляни, а не музиканти
і вокалісти.

5187 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seely 4325 & 4363